

*LA PRETERICIÓN EN EL ÁMBITO DEL IUS COMMUNE:
LOS COMENTARIOS DE TOMÁS CERDÁN DE TALLADA AL FUERO
DECLARAN. ESTUDIO, TRADUCCIÓN Y TRANSCRIPCIÓN,
DE JUAN ALFREDO OBARRIO MORENO¹*

Ens congratula fer-nos ressò d'una monografia rigorosa en el seu contingut i molt complexa per l'enfocament que el mateix autor realitza. En efecte, com s'indica en el pròleg, el desig de realitzar un treball d'investigació inèdit ve precedit per un doble motiu: per un anhel personal, la reivindicació de l'estudi del llatí com a eina bàsica de coneixement de tot romanista, i per l'intent de reivindicar la tradició romanista com un àmbit del dret romà.

El present estudi monogràfic parteix de la traducció llatina d'uns comentaris que el jurista valencià Tomás Cerdán de Tallada va fer en el segle XVI sobre la figura de la preterició. Entorn de la traducció cal destacar que, amb gran encert, l'autor no ha pretès fer una edició destinada a filòlegs, sinó a juristes; en conseqüència, per a la millor comprensió de les institucions que s'aborden, ha buscat els girs i les expressions que poden contribuir a fer la lectura de l'obra més àgil i diàfana, cosa que no impedeix, a parer nostre, la reproducció fidedigna del text. Així mateix, per a facilitar al lector la seva lectura originària, l'autor ha resolt totes les abreviatures contingudes en els *Commentaria*, resolució que s'indica entre claudàtors, com també la identificació de les seves fonts jurídiques i doctrinals, de les primeres de les quals consigna el llibre, el capítol i la llei. Finalment, ha mantingut la grafia en la seva integritat, de manera que assenyala les errates oportunament mitjançant l'adverbi *sic* i indica la literalitat de la paraula incorrecta. Així ho fa, per exemple, en la conjunció *quo[s]cu[n]que* o l'adverbi *qua[n]vis*, cosa que ens permet valorar en tota la seva extensió la laboriositat i dificultat d'aquest treball.

Al seu torn, l'autor exposa l'estructura formal de l'obra, la qual s'acull, si bé amb variants, a la sistemàtica expositiva de l'escola estatutària, és a dir, recorre a la cita legal, als criteris d'autoritat, a les proposicions dialèctiques o a *quaestiones disputatae —arguendo et disputado veritas invenitur—*, fins a poder resoldre els dubtes que anaven sorgint de l'aplicació pràctica del fur.

En relació amb el seu contingut, una vegada s'ha delimitat l'abast de l'opuscle inicial de l'obra de Cerdán, on s'aborden aspectes de l'àmbit públic, l'autor, en un intent per determinar si les realitats observades en el *ius proprium* s'inscrivien dins de la lògica continuïtat de les fonts juridicodoctrinals del *ius commune*, aborda una de les qüestions més transcendents i complexes en l'àmbit de la suc-

1. Madrid, Dykinson, 2009, 382 p.

cessió testamentària: l'intent de demostrar el caràcter forçós de la successió filial i, amb aquest, les sancions que podia comportar la preterició dels fills i néts legítims en els *bona paterna vel materna*. Aquesta concepció metodològica el porta a fer un estudi minuciós des del dret romà, passant pel dret visigot i l'altmedieval, fins a arribar a la recepció del *ius commune*.

Exposades amb claredat i rigor les línies històriques de la figura objecte d'estudi, es procedeix a la transcripció i la traducció del text del jurista valencià. En aquest apartat cal destacar la inclusió de totes les fonts literàries i jurídiques, ressaltades en negreta, així com la resolució de totes les abreviatures, cosa que permet al lector endinsar-se amb major fluïdesa en un text complex que, per la traducció realitzada, permet la seva comprensió i la seva ubicació amb les realitats jurídiques a les quals es remet.

Cal, per tot això, congratular-se per la brillantor d'un treball que per la seva complexitat és poc habitual en la historiografia espanyola. No només es porten a terme la traducció i la transcripció d'un text tardomedieval, amb les dificultats intrínseques que comporten, sinó que s'ha fet una labor d'exegesi de les fonts jurídiques i bibliogràfiques des del dret romà fins al dret baixmedieval, cosa que, actualment, és a l'abast de molt pocs romanistes i historiadors.

Jesús Daza Martínez
Universidad Complutense de Madrid